

Lokförare

En beskrivning av söktryck till YH-programmen och av yrkesverksamma lokförare

Lokförare En beskrivning av söktryck till YH- programmen och av yrkesverksamma lokförare

Producent SCB, Statistiska centralbyrån
Avdelning för social statistik och
analys
701 89 Örebro
010-479 40 00

Förfrågningar Paula Kossack
+46 10 479 60 05
paula.kossack@scb.se

Du får kopiera och på annat sätt mångfaldiga innehållet.
Vi vill dock att du uppger källa på följande sätt:
Källa: SCB, Lokförare En beskrivning av söktryck till YH-programmen
och av yrkesverksamma lokförare Temarapport 2024:2

URN:NBN:SE:SCB-2024-A40BR2402_pdf

Denna publikation finns enbart i elektronisk form på www.scb.se
This publication is only available in electronic form on www.scb.se

Innehåll

Inledning.....	3
Brist på lokförare har lett till fler utbildningar	3
Rekordmånga vill bli lokförare, men få är behöriga.....	3
Lokförare – ett mansdominerat yrke	4
Sveriges lokförare har blivit yngre	4
Vanligast att arbeta inom passagerartrafik.....	5
Lokförarna är trogna järnvägsbranschen	6
Hög andel arbetsgivarbyten mellan 2021 och 2023	6
Definitioner och förklaringar avseende yrkesverksamma lokförare	7
Länkar och referenser	8

Inledning

Under 2022 och 2023 har lokförarna fått en hel del uppmärksamhet i media för att många varit missnöjda med sin arbetsituation. Bland annat gick lokförarna för pendeltågen i Stockholm ut i vild strejk eftersom MTR ville avveckla tågvärdar på pendeltågen. Och hos lokförare inom passagerartrafiken fanns missnöje med SJ:s schemaläggningssystem.

Har det då lett till att färre söker sig till lokförarprogrammen eller att lokförarna lämnar yrket? I den här rapporten beskriver vi dels söktrycket till YH-program till lokförare, dels arbetsmarknaden för lokförare.

Brist på lokförare har lett till fler utbildningar

Behovet av lokförare är stort. De utökade turerna i Mälardalen innebär exempelvis ett större behov av lokförare. Även inom godstrafiken ökar behovet av personal och branschen säger att det är brist på lokförare. Bristen har lett till att Myndigheten för yrkeshögskolan (MYH) har beviljat fler lokförarprogram än tidigare år. År 2023 fanns 450 platser att söka och myndighetens mål för de kommande åren är att det ska finnas cirka 500 utbildningsplatser årligen. Därutöver har flera bolag startat egna lokförarutbildningar utanför yrkeshögskolan.

Rekordmånga vill bli lokförare, men få är behöriga

Intresset för att blir lokförare har aldrig varit så stort sedan mätningarna började 2015. Det visar SCB:s statistik över sökande till yrkeshögskolan. Den negativa uppmärksamheten och de konkurrerande utbildningarna utanför yrkeshögskolan har dock inte lett till ett färre sökande till yrkeshögskoleprogrammen jämfört med tidigare år.

Ungefär 5 000 personer sökte till yrkeshögskoleprogram till lokförare som startade 2023. Samtidigt var enbart 750 av dem behöriga till utbildningen. Därmed fanns 1,7 behöriga sökande per plats, vilket är lägre än åren innan.

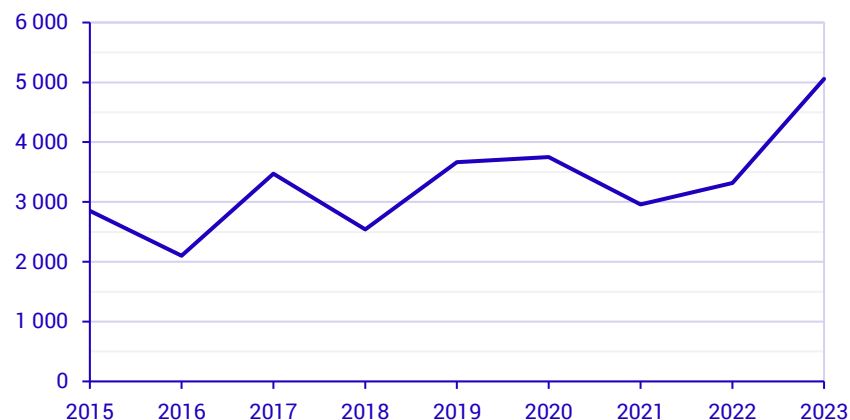
Många av dem som söker till lokförarprogrammen uppfyller inte de krav som Transportstyrelsen ställer på personer som vill bli lokförare. Det handlar främst om kravet på yrkespsykologisk undersökning. Där testas exempelvis koncentrationsförmåga, reaktionsförmåga och simultankapacitet.

Diagram 1

Stor ökning av antal sökande till lokförarprogrammen 2023

Antal sökande till yrkeshögskoleprogram med inriktning lokförare som startar 2015–2023

Antal



De allra flesta som blir lokförare har haft ett annat arbete innan och har valt att läsa till lokförare för att byta yrke. Det visar SCB:s undersökning om inträdet på arbetsmarknaden efter yrkeshögskolan från år 2022.

Lokförare – ett mansdominerat yrke

Majoriteten av dem som söker lokförarutbildningen är män, även om andelen kvinnor har ökat något de senaste åren. År 2023 var 74 procent av de sökande män. Av de behöriga sökande var 76 procent män. Bland de som arbetar som lokförare är könsfördelningen ännu skevare. Andelen män låg år 2022 på 83 procent.

Sveriges lokförare har blivit yngre

De senaste åren har lokförarna i snitt blivit yngre. Genomsnittsåldern (median) har sjunkit från 45 år 2017 till 42 år 2022. Det beror framför allt på att andelen som är mellan 30 och 49 år har ökat och andelen som är 50 till 59 år har minskat. År 2022 är en lägre andel av lokförarna 50 år eller äldre jämfört med alla sysselsatta på arbetsmarknaden.

Tabell 1**Lägre andel av lokförarna är 50 år eller äldre jämfört med samtliga sysselsatta**

Andel av samtliga sysselsatta och andel av lokförare i olika åldrar. År 2022. Procent

	Åldersgrupp				
	20–29	30–39	40–49	50–59	60–69
Sysselsatta	19	25	23	23	12
Lokförare	10	32	26	18	15

Vanligast att arbeta inom passagerartrafik

Antalet personer som arbetar som lokförare har sedan 2019 legat på ungefär 4 000. Åren innan pandemin var antalet lägre. År 2017 arbetade cirka 3 700 personer som lokförare.

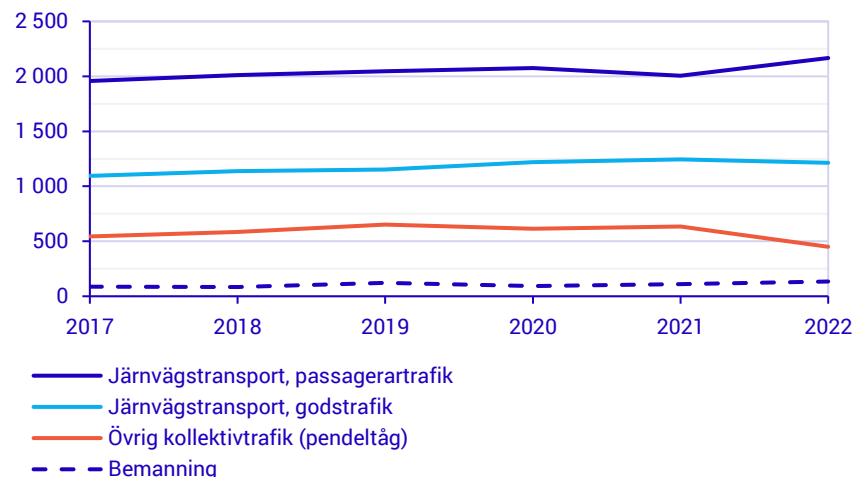
Ungefär hälften av lokförarna arbetar inom passagerartrafik, cirka 30 procent inom godstrafik och 15 procent kör pendeltåg. Därutöver finns en liten grupp som arbetar för bemanningsföretag som hyr ut lokförare till de nämnda branscherna. Fördelningen har varit ungefär densamma från 2017 till 2022.

Samtidigt som antalet lokförare inom passagerartrafiken ökade mellan 2021 och 2022 minskade antalet som kör pendeltåg. Det kan antas leda till personalbrist inom pendeltågstrafiken.

Diagram 2**År 2022 ökade antalet lokförare inom passagerartrafiken medan antalet som kör pendeltåg minskade**

Utveckling av antal lokförare i olika delar av järnvägsbranschen

Antal



Lokförarna är trogna järnvägsbranschen

De allra flesta lokförare är kvar inom branschen från ett år till nästa.

- Andelen lokförare som är kvar inom branschen året efter ligger under 2017–2022 på 93–95 procent.
- Ungefär 2–3 procent lämnar branschen varje år för att arbeta inom andra branscher. Personer som är 60 år eller äldre är överrepresenterade bland dem som fortsätter arbeta, men som byter till en annan bransch.
- Ungefär 3–5 procent slutar arbeta varje år – främst på grund av att de går i pension.

Tabell 2

94 procent av dem som jobbade som lokförare 2022 var kvar inom järnvägsbranschen 2023

Andel lokförare aktuellt år och deras aktivitet året efter (procent)

	Kvar inom branschen året efter	Lämnat branschen året efter	Inte sysselsatt året efter
2022	94	3	4
2021	93	3	4
2020	94	2	4
2019	94	2	4
2018	93	2	5
2017	95	2	3

Det totala antalet lokförare som lämnat yrket, det vill säga de som lämnat branschen och de som slutat arbeta sammanlagt, varierar från 190 år 2017 till 260 år 2021.

Hög andel arbetsgivarbyten mellan 2021 och 2023

Järnvägsbranschen är speciell. Det är ganska få bolag inom branschen och de konkurrerar ofta genom anbud om att få köra olika tågsträckor. När ett annat bolag än det som kör den aktuella sträckan vinner anbudsproceduren innebär det att all personal måste byta arbetsgivare. Det förklarar det mesta av rörligheten mellan olika arbetsgivare.

Andelen lokförare som byter arbetsgivare från ett år till nästa har varierat ganska mycket mellan 2017 och 2022. Lägst var andelen år 2019, vilket kan hänga ihop med pandemin och en allmän osäkerhet inom passagerartrafikbranschen på grund av minskat resande.

Rörligheten mellan järnvägsföretagen ökade sedan successivt och var som högst 2021. Av dem som arbetade som lokförare 2021 hade 15 procent bytt arbetsgivare 2022. En förklarande faktor är att turerna för passagerartrafiken i Mälardalen utökades 2022 och att ett nytt bolag, MTR, började köra dessa turer. Även mellan 2022 och 2023 skedde förändringar, exempelvis tog SJ över trafiken från Öresund AB i Skåne.

Tabell 3**13 procent av de som jobbade som lokförare 2022 hade en annan arbetsgivare 2023**

Andel lokförare som stannar inom järnvägsbranschen, men som byter arbetsgivare

	Bytt arbetsgivare året efter	Samma arbetsgivare året efter
2022	13	87
2021	15	85
2020	8	92
2019	3	97
2018	11	89
2017	6	94

Definitioner och förklaringar avseende yrkesverksamma lokförare

De här ingår i statistiken över yrkesverksamma lokförare

Statistiken omfattar personer som var sysselsatta och som hade uppgift om yrkeskod. De skulle dessutom arbeta som lokförare inom järnvägsbranschen någon gång under åren 2017 till 2022.

Lokförare har yrkeskod 8311 enligt Standard för svensk yrkesklassificering (SSYK). De mest aktuella uppgifterna om yrken avser år 2022.

Järnvägsbranschen omfattar flera detaljerade näringsgrenar enligt Standard för svensk näringsgrensindelning (SNI):

- Järnvägstransport, passagerartrafik (SNI 49100)
- Järnvägstransport, godstrafik (SNI 49200)
- Övrig kollektivtrafik, bl.a. pendeltåg (49319)
- relevanta bolag inom Bemanning (SNI 78200).

Personer som kör tunnelbanetåg eller spårvagn ingår inte i statistiken. De har tagits bort från Lokförare (SSYK 8311) och från branschen Övrig kollektivtrafik (SNI 49319).

Så här mäter vi sysselsättning, yrke och bransch

Statistiken visar sysselsättning och bransch 2017 till 2023. De mest aktuella uppgifterna om yrke avser år 2022, men för sysselsättning och bransch finns även uppgifter avseende 2023. Därför valde vi att undersöka i vilken grad de som jobbade som lokförare 2022 arbetade kvar inom järnvägsbranschen år 2023. Vi antar då att de arbetar kvar inom lokföraryrket, men en del kan naturligtvis ha bytt till ett annat yrke inom branschen. Data från tidigare år visar dock att det är ovanligt.

Härifrån kommer uppgifterna

Uppgifter om sysselsättning, yrke och bransch 2017 till 2022 kommer från yrkesregistret www.scb.se/am0208.

Uppgifter om sysselsättning och bransch 2023 kommer från registret om befolkningens arbetsmarknadsstatus BAS www.scb.se/am0210.

Länkar och referenser

Statistik om inträdet på arbetsmarknaden efter yrkeshögskolan finns på www.scb.se/UF0512

Statistik om sökande till yrkeshögskolan finns på www.scb.se/UF0701. Där finns också statistik om studerande och examinerade.

Hösten 2023 publicerade SCB en analys av sysselsättning, yrke och bransch de första fem åren efter examen från yrkeshögskolan. Rapporten innehåller en beskrivning av nio utbildningsinriktningar, bland annat lokförare. Rapporten finns på www.scb.se/UF0503.

Information om yrket och utbildningarna

- [Allt du behöver veta om yrkeshögskolans lokförarutbildningar - Myndigheten för yrkeshögskolan \(myh.se\)](#)
- [Hitta utbildning - Yrkeshögskolan \(yrkeshogskolan.se\)](#)
- [Hitta yrken - Lokförare \(arbetsformedlingen.se\)](#)

SCB beskriver Sverige SCB beskriver Sverige

Statistikmyndigheten SCB förser samhället med statistik för beslutsfattande, debatt och forskning. Vi gör det på uppdrag av regeringen, myndigheter, forskare och näringsliv. Vår statistik bidrar till en faktabaserad samhällsdebatt och väl underbyggda beslut.